

Europaudvalget

FOLKETINGET

REFERAT

AF 22. EUROPAUDVALGSMØDE

Dato: 14. marts 2014
Tidspunkt: Kl. 10.00
Sted: Vær. 2-133

Til stede: Eva Kjer Hansen (V), formand, Morten Bødskov (S),
Holger K. Nielsen (SF), Nikolaj Villumsen (EL), Jakob
Ellemann-Jensen (V), Pia Adelsteen (DF), Mette Bock
(LA), Per Stig Møller (KF).

Desuden deltog: Udenrigsminister Martin Lidegaard

Punkt 1. Rådsmøde nr. 3304 (udenrigsanliggender) den 17. marts 2014

Udenrigsministeren forelagde alle punkterne til orientering. Mødet blev lukket for offentligheden undervejs.

1. Situationen i Ukraine og Det østlige Partnerskab

– *Politisk drøftelse*

JOIN (2013) 0004

Rådsmøde 3304 – bilag 1 (samlenotat side 2)

Det Europæiske Råd 06/03-14 – bilag 1 (brev fra Barroso om forslag til en samlet pakke for EU's politiske og økonomiske støtte til Ukraine)

Det Europæiske Råd 06/03-14 – bilag 2 (statsministeriets notat forud for mødet i DER 6/3-14)

Det Europæiske Råd 06/03-14 – bilag 3 (erklæringstekst om Ukraine)

EUU alm. del (13) – bilag 317 (fortroligt) (ambassadøranalyse II fra ambassaden i Washington)

Udvalgsmødereferat:

EUU alm. del (13) – bilag 316 (fortroligt) (side 645, senest behandlet i EEU 20/2-14)

Udenrigsministeren: Jeg er glad for at kunne give Folketingets Europaudvalg endnu en opdatering på situationen i Ukraine, som nok er den sag, der ligger os alle sammen mest på sinde. Der er kun gået 3 dage siden vores seneste møde, så jeg vil holde mine indledende bemærkninger korte og fokusere på de næste dages begivenheder.

Det forventes, at man drøfter den spændte situation i Ukraine, ikke mindst på Krim-halvøen. Forud for vores møde i udenrigsministerkredsen har vi et morgenmadsmøde med den ukrainske udenrigsminister. Jeg tror, det bliver interessant og meget brugbart for drøftelsen at have den ukrainske kollegas konkrete vurderinger af situationen, ikke mindst

forløbet omkring den såkaldte folkeafstemning på Krim søndag, som den forventes at blive præget af. Den ukrainske regering – støttet af bl.a. EU og USA – har understreget, at folkeafstemningen er i strid med Ukraines forfatning og dermed ulovlig.

Det er det lokale parlament på Krim, som har besluttet at iværksætte folkeafstemningen om Krims uafhængighed. Den 11. marts vedtog parlamentet en erklæring, der efter en folkeafstemning lægger op til først annonceringen af et uafhængigt Krim, og umiddelbart derefter optagelse i den russiske føderation. Parallelt hermed har den russiske Duma programsat en drøftelse den 21. marts af et lovforslag, der muliggør, at Krim kan indlemmes i den russiske føderation.

I spidsen for den politiske ledelse på Krim står den prorussiske Sergej Aksjonov. Han stillede ved seneste valg til Krims lokale parlament i 2010 op for et parti, der opnåede 4 pct. af stemmerne. Der synes således hverken at være et juridisk eller et politisk mandat bag den nye de facto-ledelse på Krim.

Situationen på Krim og i det østlige Ukraine er i det hele taget stærkt bekymrende. Der er fortsat et stort behov for internationale observatører på Krim og i det østlige og sydøstlige Ukraine. Det er vigtigt at få indhentet objektive data. Desuden kan en uafhængig international tilstedeværelse bidrage til at stabilisere situationen. Fra dansk side vil vi derfor fastholde indsatsen for at få flest mulige internationale observatører til Ukraine. Det gælder også dansk deltagelse i inspektioner i regi af Wiendokumentet, som jeg tidligere har orienteret om.

På Krim har der i den seneste uge været flere eksempler på, at repræsentanter for det internationale samfund er blevet nægtet adgang. Det er vurderingen, at Rusland nu reelt har fuld kontrol med Krim. Russiske styrker har omringet ukrainske militæranlæg og kontrollerer infrastruktur og militære anlæg. Samtidig har man afbrudt to landsdækkende ukrainske tv-stationers signaler på Krim. I stedet transmitteres fra de to største statskontrollerede russiske kanaler.

I forhold til folkeafstemningen på søndag vil befolkningen på Krim, så vidt vi har kunnet få oplyst, kunne stemme om enten Krims indlemmelse i den Russiske Føderation eller selvstændighed for Krim. At fastholde status quo er ikke en mulighed på stemmesedlen, hvilket i sig selv er ganske bemærkelsesværdigt. Fra russisk side har man tilkendegivet at ville respektere afstemningens resultat.

Fra EU's side vil vi fastholde, at folkeafstemningen er ugyldig. Da vi samtidig ikke har set en klar russisk vilje til at indgå i forhandlinger med den ukrainske regering, er det min klare forventning, at vi på rådsmødet vil nå til enighed om iværksættelse af yderligere sanktioner over for Rusland. Det vil ske ud fra den tretrinmodel for EU's reaktioner, som stats- og regeringscheferne blev enige om på deres møde den 6. marts. Første trin var suspendering af visumdialog, forhandlingerne om den nye økonomiske samarbejdsaftale og forberedelserne af G8-topmødet i Sotji. På udenrigsministermødet mandag kan der blive tale om at indføre andet trin: målrettede sanktioner i form af rejserestriktioner, inde-

frysning af aktiver og aflysning af det planlagte topmøde mellem EU og Rusland. Et tredje trin, bredere økonomiske sanktioner, er der endnu ikke taget skridt til at behandle.

Det er særdeles positivt, at EU nu skrider til handling og følger op med konkrete og mærkbare tiltag over for Rusland. Udsigten til et robust svar fra EU kan også bidrage til en politisk løsning på krisen. I den henseende udgør det også et fornuftigt bagtæppe for mødet senere i dag mellem Sergej Lavrov og John Kerry i London. Vi så i går, at der kom mere positive signaler fra Putin, men vi vil insistere på, at Rusland viser reel vilje til at forhandle og ikke blot forsøger at spille for tid med taktiske udmeldinger.

Fra regeringens side ser vi EU's reaktion som et naturligt skridt i vores gradvise og balancerede tilgang til Rusland. Fra dansk side vil man også fremadrettet lægge vægt på, at EU fastholder, at vi ikke ønsker at eskalere konflikten, men at vi fortsat er klar til at mødes ved forhandlingsbordet. Samtidig er det særdeles vigtigt, at vi signalerer, at vi vil se klare handlinger og konkrete skridt fra russisk side. Indtil det sker, vil vi følge den køreplan, som stats- og regeringscheferne har udlagt.

På topmødet den 6. marts blev det også besluttet at undertegne de politiske dele af associerings- og frihandelsaftalen med Ukraine i nær fremtid. Det er nu forventningen, at undertegnelse kan ske på Det Europæiske Råd den 20.-21. marts, men modaliteterne for undertegnelsen er ikke endnu fastlagt.

Lad mig afslutningsvis sige, at vi også vil drøfte Georgien og Moldova på mødet. Det er meget vigtigt, at disse to lande ikke bliver glemt i denne tid. Vi ved, at de moldoviske og georgiske regeringer følger situationen i Ukraine særdeles tæt, herunder ikke mindst EU's reaktioner på Ruslands ageren. På mødet vil vi igen understrege, at EU ønsker at undertegne de færdigforhandlede associerings- og frihandelsaftalerne med Georgien og Moldova tidligst muligt – og inden august 2014. Det er meget vigtigt, at vi med en hurtig undertegnelse af disse aftaler sender et signal om opbakning til Moldova og Georgien, som modigt har fastholdt deres europæiske orientering trods stærkt pres fra Rusland.

Jakob Ellemann-Jensen henviste til Angela Merkels voldsomme melding til Rusland, om at det kunne føre til omfattende politiske og økonomiske skader i relationen til EU. Han ville gerne vide, hvad sanktionsregimets andet trin indebar, og hvad det krævede af Rusland at undgå det: handling eller bare vilje til forhandling – det sidste kan jo fremvises på skrømt. Forhandlingernes udgangspunkt måtte efter hans mening være, at de russiske soldater pænt trak sig tilbage til deres baser.

Nikolaj Villumsen kaldte afstemningen absurd; russiske soldater vælter rundt på Krim, medier bliver lukket. Han havde hørt, at den ukrainske regering havde rakt hånden frem, hvad angår sikring af minoritetsrettigheder, og understregede, at den russiske del af befolkningen ikke må risikere undertrykkelse. Både den russiske og den ukrainske nationalisme er i vækst, og nogle af de nationalister, der var anklaget for at have stukket folk ned i Malmø, var lige kommet hjem fra et besøg hos et af regeringspartierne i Kijev.

Nikolaj Villumsen spurgte om, hvorfor man ikke ville vente med at underskrive frihandelsaftalen med Ukraine til efter det ukrainske valg, så befolkningen kunne vælge den regering, der bedst repræsenterer dens holdning til dette spørgsmål.

Han mindede om, at de moldoviske myndigheder siden nytår har lukket tre af oppositionens tv-stationer, og at man planlægger en ny valglov, der kritiseres for ikke at overholde grundlæggende standarder, og at oppositionens medlemmer i Europarådet bliver forhindret i at rejse ud af Moldova. Var det overholdelse af mere for mere-princippet?

Per Stig Møller ville gerne høre mere om gårsdagens drab i Donetsk, som tydede på, at uroen kunne brede sig til det østlige Ukraine. OSCE var allerede til stede i øst, og han bad ministeren bekræfte, at Danmark var aktiv i det regi. Man må være der, før ulykkerne sker. Per Stig Møller fandt det vigtigt, at man ikke svækker sanktionerne; det kunne føre til uro i Østukraine og andre steder. Gerhard Schröder, som selv er på den russiske lønningsliste, var bekymret for, om EU forstod Putin. Men det gør EU, understregede Per Stig Møller; EU forstår, at Putin vil lave det storrussiske rige igen, og det skal han ikke have lov til. Det svækker Europa, når Schröder taler for tilbageholdenhed, og det kan koste i Georgien og Moldova, som han var glad for at EU er opmærksom på. Per Stig Møller spurgte ministeren om, hvordan det gik med Gagauzien, hvor der er uro og tegn på løsrivelse fra Moldova.

Holger K. Nielsen nævnte, at russiske tropper nærmer sig den ukrainske grænse, og at NATO's militærchef, Knud Bartels, og den russiske militærchef havde talt sammen. Han spurgte om, hvordan sanktionsregimet ville blive implementeret. Måske skulle tredje trin sættes i gang tidligere, end man regner med. Kunne ministeren konkretisere planerne for tredje trin? Skulle forberedelsen af tredje trin diskuteres på mødet? Det var teknisk svært og måtte forberedes grundigt. En mulig løsning på konflikten var at give Krim udvidet autonomi. Hvordan kan sådan en ordening fungere? Holger K. Nielsen fortalte, at en dansk journalist i løbet af ugen ikke havde kunnet lande på Krim med et ukrainsk fly; man tog kun imod Aeroflotfly. Det er uacceptabelt, fordi Krim folkeretligt set stadig er en del af Ukraine. Ville man diskutere Krims balance mellem formelt at tilhøre Ukraine og reelt at tilhøre Rusland?

Udenrigsministeren svarede Jakob Ellemann-Jensen, at han glædede sig over Angela Merkels kontante udmeldinger. Han havde talt med den tyske udenrigsminister, som ikke rystede på hånden, selv om Tyskland qua sin historie er meget opmærksom på at søge fredelige løsninger. Den danske regering var enig i den tyske linje. Hvis afstemningen blev afholdt og anerkendt af Rusland, ville man iværksætte andet trin af sanktionsregimet den efterfølgende mandag. En liste af personer vil få indefrosset indeståender og blive nægtet adgang til europæisk territorium. Nærmere ville han ikke uddybe det for åbne døre. At Rusland måske på et tidspunkt gerne vil diskutere et eller andet, er ikke nok. Den amerikanske og den russiske udenrigsminister skulle mødes i London samme dag. Hvis der kom noget ud af det møde, kunne man overveje et par dages ekstra frist. Der var både udenrigsmøde mandag og DER-møde torsdag, hvor det kunne drøftes. Den danske

holdning var, at der skulle en del til, hvis EU skulle undlade at gennemføre sanktionerne. Men det skulle alle medlemslandene være enige om.

Ministeren svarede Holger K. Nielsen, at man ville diskutere Krim's autonomi og beskyttelse af mindretal på mødet. Russerne er ikke i mindretal lige på Krim, men det var alligevel vigtigt. Ruslands militære tilstedeværelse på Krim var helt legitimt, den russiske sortehavsflåde ligger i Sevastopol, og Rusland og Ukraine har en aftale frem til 2040, som ingen anfægtede. Det var for teknisk at diskutere, hvorvidt Krim inden for en demokratisk ramme kunne få mere autonomi, men det var nok muligt, også uden at lave en føderal konstruktion og uden at krænke Ukraines territoriale integritet.

Ministeren svarede Per Stig Møller, at han ikke havde det fulde overblik over, hvad der var sket i Donetsk, men kunne fortælle, at en antirussisk og en prorussisk demonstration var tørnet sammen, en aktivist fra Svobodapartiet var død, og en anden befandt sig i en kritisk tilstand. Efter sigende var der ankommet en del mennesker fra Rusland, som nok havde pisket stemningen op. Det forlød også, at der var troppekonzentrationer på den russiske side af grænsen, og der tegnede sig et bekymrende billede. Han var enig med Per Stig Møller i, at det var nu, observatørerne skulle ind. En egentlig udsendelse kræver enstemmighed, mens der kan åbnes administrativt for andre af OSCE's mekanismer. Og her gjorde man alt, hvad man kan. Der var mange rygter i omløb, men ingen egentlige efterretninger om systematiske overgreb på russiske mindretal.

Ministeren svarede Nikolaj Villumsen, at de politiske dele af associeringsaftalen skulle underskrives for at vise, at man gerne vil hjælpe. Den ukrainske premierminister havde på sidste uges møde med stats- og regeringscheferne gjort det klart, at sådan et pejlemærke har stor politisk og symbolsk betydning i en ustabil situation, hvor der skal gennemføres omfattende demokratiske og økonomiske reformer. Den ukrainske premierminister ville gerne have underskrevet hele aftalen, men det syntes EU kunne opfattes som et fjendtligt træk. Det var en fornuftig balancegang at nøjes med de politiske dele af aftalen, som er symbolske tilkendegivelser, og vente med de handelsmæssige aftaler til efter præsidentvalget, når der forhåbentlig kom lidt mere ro på.

Ministeren var opmærksom på Moldovas skrøbelige situation og overvejede en tur derned i nærmeste fremtid. Man påpeger løbende over for den moldoviske og den georgiske regering, når der sker ting, man ikke er glad for.

NOT Ministeren var ikke opdateret på situationen i Gagauzien. Han ville sende en skriftlig redegørelse.

Han fortalte, at Kina har det meget ubekvemt med begivenhederne i Ukraine, som går imod alt, hvad Kina ellers står for, hvad territorial integritet angår. Derfor ville Kina måske i weekenden tilslutte sig Sikkerhedsrådets resolution om Ukraine.

Formanden foreslog ministeren at lukke mødet, så han kunne redegøre mere detaljeret for situationen.

2. Bosnien-Hercegovina

– *Politisk drøftelse*

Rådsmøde 3304 – bilag 1 (samlenotat side 5)

Udvalgsmødereferat:

EUU alm. del (13) – bilag 136 (side 230, senest behandlet i EUU 15/11-13, ingen omtale)

Udenrigsministeren nævnte ikke dette punkt.

3. Mellemøsten

– *Politisk drøftelse*

Rådsmøde 3304 – bilag 1 (samlenotat side 8)

Udvalgsmødereferat:

EUU alm. del (13) – bilag 253 (side 536, senest behandlet i EUU 17/1-14)

Udenrigsministeren nævnte ikke dette punkt, men besvarede spørgsmål fra udvalget.

Nikolaj Villumsen spurgte, om ministeren ville tage op på mødet, at den israelske regering – i strid med bestræbelserne på at nå en fredsaftale – ville udvide bosættelserne omkring Hebron.

Per Stig Møller bad ministeren sige mere om situationen i Israel, som nu kræver en folkeafstemning, før man afgiver land. Det gør tostatsløsningen svær at opnå.

Udenrigsministeren forventede ikke, at man ville bruge meget tid på at tale om Mellemøsten, fordi Ukraine og Syrien fyldte meget på dagsordenen. Men hver gang der foretages yderligere bosættelser, reagerer man på det.

4. Sydlige naboer - Syrien

– *Politisk drøftelse*

Rådsmøde 3304 – bilag 1 (sammenfatning side 10)

Udvalgsmødereferat:

EUU alm. del (13) – bilag 253 (side 533, senest behandlet i EUU 17/1-14)

Udenrigsministeren: På rådsmødet vil vi desuden drøfte udviklingen i Syrien, herunder gøre status for det politiske spor nu, hvor de to første Genèveforhandlingsrunder mellem oppositionskoalitionen og regimet er gennemført. Derudover vil vi drøfte den fortsat forværrede humanitære situation og den nylige vedtagelse i Sikkerhedsrådet, resolution 2139. Endvidere vil vi drøfte den bekymrende tendens til, at flere europæere tager til Syrien for at kæmpe. Endelig vil status for destruktion af Syriens kemiske våben blive drøftet.

Resultaterne af de foreløbige politiske forhandlinger i Genève har været begrænsede. Ved afslutningen af den anden forhandlingsrunde stod det klart, at parterne stadig ikke er kommet hinanden meget nærmere. Det er min opfattelse, at de begrænsede resultater især skyldes regimets manglende vilje til at engagere sig konstruktivt i forhandlingerne. Denne opfattelse forventer jeg der vil være bred enighed om på rådsmødet. Mens oppositionskoalitionen har gjort en rigtig god og konstruktiv figur, har regimet bevidst forhalet drøftelserne.

Forhandlingslederen, Brahimi, har fastlagt, at forhandlingerne skal følge en dagsorden bestående af fire punkter: 1) terrorisme, 2) etablering af en overgangsregering, 3) statsinstitutioner og 4) forsoning. Men hvor oppositionskoalitionen har været villig til sideløbende at drøfte alle fire emner, har regimet insisteret på udelukkende at diskutere terrorisme. Regimet holder fast i, at volden skal indstilles, før der kan blive tale om at etablere en overgangsregering. Oppositionskoalitionen understreger til gengæld, at dannelsen af en overgangsregering er en forudsætning for et ophør af volden, som man holder regimet hovedansvarlig for.

Sideløbende med forhandlingerne har regimet intensiveret sine angreb mod byområder, hvor civile er blevet udsat for vilkårlige bombardementer med bl.a. tøndebomber. Det er handlinger, jeg fordømmer på det kraftigste. Sådanne hensynsløse angreb understreger på brutal vis konflikten store menneskelige omkostninger, som også er dokumenteret i den seneste rapport fra FN's undersøgelseskommission af 5. marts. Derudover styrker sådanne angreb opfattelsen af regimets decideret destruktive tilgang til forhandlingerne.

Jeg er dog stadig af den klare opfattelse, at der ikke er noget alternativ til en politisk løsning. Ingen part kan vinde konflikten militært. Derfor ser jeg også behovet for at fortsætte Genèveprocessen og ser positivt på en eventuel tredje forhandlingsrunde. Hvis en tredje forhandlingsrunde skal skabe større resultater end de to forudgående, vil det forudsætte,

at der lægges øget pres på regimet for at gå anderledes konstruktivt til forhandlingerne. På rådsmødet forventer jeg således en diskussion af, hvordan EU kan medvirke til dette.

FN's forhandlingsleder, Brahimi, briefede i går Sikkerhedsrådet om de foreløbige forhandlinger. Brahimi ser som mange andre regimets negative tilgang til forhandlingerne som den primære årsag til de manglende fremskridt. Dog er han ikke klar til at opgive arbejdet. Han vil gerne have endnu en forhandlingsrunde, men understreger, at det kræver, at regimet indlader sig på at diskutere substans og ikke bare være til stede.

Det står klart, at Rusland spiller en nøglerolle i forhold til regimets forhandlingsvilje. Det må derfor især være op til Rusland at følge Brahimis opfordring til Sikkerhedsrådet om at bidrage til nye perspektiver i forhandlingerne. Den opfordring bakker vi fra dansk side fuldt op om.

Der har ellers i den seneste tid været spæde tegn på en øget international konsensus om alvoren af den humanitære situation i Syrien. Dette var tydeligt, da Sikkerhedsrådet den 22. februar vedtog resolution 2139 om den humanitære krise. Jeg forventer, at alle på rådsmødet vil hilse resolutionen velkommen. Resolutionen skitserer klare krav om gennemførelse af en række tiltag, der skal bidrage til at mindske lidelserne for civilbefolkningen. Det kræves bl.a. at belejringer af byområder hæves, og at der gives uhindret adgang for nødhjælp til alle nødstedte. Det er fuldstændig uacceptabelt, at sult bruges som et våben, sådan som særlig regimet gør mod civilbefolkningen med sine belejringer. Det slår resolutionen klart fast.

Selv om resolutionen blev vedtaget af et enstemmigt Sikkerhedsråd, vil en implementering af den kræve et vedholdende pres på regimet. Jeg forventer, at vi på rådsmødet bliver enige om, at EU skal bidrage til dette. Men det er samtidig centralt, at presset på regimet især kommer fra sikkerhedsrådsmedlemmerne selv og ikke mindst Rusland. Jeg må desværre samtidig notere, at Brahimi under briefing i går i New York måtte konstatere, at der stadigvæk ikke er fremskridt på jorden for den humanitære situation.

Lad mig fremhæve, at vi på rådsmødet også ventes at drøfte den bekymrende tendens til, at flere europæere tager til Syrien for at kæmpe. Det er et problem, vi i EU ser på med stor alvor, idet kombattanterne i Syrien risikerer at blive radikaliseret, samtidig med at de tilegner sig en række militante færdigheder. Således udgør de potentielt en terrortrussel, når de vender tilbage til deres respektive hjemlande. PET's center for terroranalyse vurderer, at mindst 90 personer fra Danmark er rejst til Syrien for at kæmpe. Andre EU-lande oplever tilsvarende problemer. EU overvejer p.t. en række muligheder for at styrke det forebyggende arbejde. Det bakker vi fra dansk side op om.

På rådsmødet vil jeg også give en status for udskibningen af Syriens kemiske våben. Processen med at få transporteret de kemiske stoffer fra lagre inde i Syrien til havnen, hvorfra de udskibes, er fortsat ramt af forsinkelser. På det seneste er der dog gennemført flere lastninger. Syrien har fremlagt en plan, der skitserer, at de kemiske stoffer kan være

ude af Syrien ultimo april 2014. Der er endnu ikke tegn på, at situationen i Ukraine har påvirket operationen.

Jakob Ellemann-Jensen bemærkede, at ministeren ønskede en tredje forhandlingsrunde, selv om Genève II ikke havde haft det håbede resultat. Hvordan kunne man presse regimet til at forhandle konstruktivt? Han var bekymret over de danske statsborgere, der tager til Syrien for at kæmpe – og bekymret for, at de skulle komme tilbage igen og være til fare for samfundet. Jakob Ellemann-Jensen ville derfor gerne vide, hvad EU's indsats for at forebygge, at europæiske statsborgere deltager i borgerkrigen, helt præcis bestod af. Og hvad gør man, for at de ikke skal vende tilbage?

Nikolaj Villumsen var også bekymret over dem, der tager fra Danmark til Syrien og kæmper. Ifølge FN's menneskerettighedsrapport begår nogle af de tilrejsende overgreb på civilbefolkningen. Tyrkiet og Jordan, som ekstremisterne krydser på vej til Syrien, burde undersøge, hvad folk skal i Syrien, når de krydser grænsen, og formene ekstremisterne adgang. Oppositionens interne kampe mellem ekstremister og den frie syriske hær var grunden til, at Assad kunne klare sig.

Per Stig Møller mente ikke, at Genève III ville blive til noget lige foreløbig. Han opfordrede til at sætte al-Nusra og ISIS på EU's terrorliste, så det blev ulovligt for danske statsborgere at støtte dem. Det diskuteres i Europa-Parlamentet, og ministeren kunne tage det op på mødet, ligesom man kunne drøfte det med den tyrkiske præsident. Per Stig Møller nævnte også, at Kina virker mere indstillet på humanitær hjælp end Rusland, og at det kunne være vejen frem at samarbejde mere med Kina i Sikkerhedsrådet. Det kunne presse Rusland mere i den humanitære retning. Han mente, at Assad og den frie syriske hær måtte finde en løsning, begge parter kan leve med, for at stoppe islamiseringen, som ellers vil brede sig til Libanon.

Morten Bødskov delte bekymringen over de såkaldte frihedskæmpere. Det var klart, at den absolutte topprioritet var at forhindre ekstremister i at strømme til Syrien, men man kan ikke bare standse alle med kjortler og langt skæg ved grænsen. Han nævnte, at Danmark var blevet sat i spidsen for et nabo- og stabiliseringssamarbejde omkring Syrien. Hvordan gik det med at hente donationer ind til stabiliseringsindsatser i nabolandene? Sidst han hørte til det, gik det langsomt, men det var afgørende, at det skete.

Holger K. Nielsen mente, at hvis der var en, der kunne håndtere situationen, var det Brahim, og at man skulle bakke ham op.

NOT Udenrigsministeren svarede Jakob Ellemann-Jensen, at EU's muligheder for at presse det syriske regime desværre var begrænsede. Han bekræftede Per Stig Møller i, at Kina flyttede sig en smule, hvad Syrien angik, og spillede en vigtig rolle her. Det kunne være med til at få Rusland og Assad isoleret. Derudover var man i gang med at øge støtten til den moderate koalition. Det bragte ham til nabo- og partnerskabsprogrammet, som han ville give Morten Bødskov en skriftlig redegørelse om. Danmark havde bidraget med 100 mio. euro, og USA, England og Canada havde også bidraget. Man agtede at fortsætte. Noget af det vigtigste,

man gjorde i Syrien, var at styrke de områder, koalitionen kontrollerer, og opbygge kompetence til at forvalte dem.

Angående de danske såkaldte frihedskæmpere i Syrien svarede ministeren, at de nævnte grupper ifølge hans embedsmænd allerede var på terrorlisten. De ville tjekke en ekstra gang, hvorvidt det var formelt besluttet, og hvis ikke de allerede var på listen, ville han anbefale, at de kom det. Som Morten Bødskov havde sagt, er det ikke nogen enkelt sag at skille ekstremisterne ud ved grænserne, men Tyrkiet burde ikke desto mindre påtage sig opgaven. Der var stort

5. Forberedelse af EU-Afrika topmødet

– *Politisk drøftelse*

Rådsmøde 3304 – bilag 1 (samlenotat side 13)

Udenrigsministeren nævnte ikke dette punkt.

6. Energidiplomati

– *Politisk drøftelse*

Rådsmøde 3304 – bilag 1 (samlenotat side 15)

Udvalgsmødereferat:

EUU alm. del (12) – bilag 360 (side 1059, senest behandlet i

EUU 19/4-13)

Udenrigsministeren: Lad mig i denne sammenhæng kort nævne, at vi under frokosten på mandag vil drøfte dagsordenspunkt 6 om energidiplomati, som ventes at have fokus på EU's eksterne energirelationer til Rusland og Ukraine.

Den aktuelle uro i Ukraine understreger behovet for at sikre en koordineret og sammenhængende indsats, hvor EU taler med én stemme over for en række eksterne aktører og organisationer på energiområdet. Dette vil medvirke til at sikre EU's forsyningssikkerhed, skabe velfungerende energimarkeder og ikke mindst reducere importafhængigheden fra bl.a. Rusland. Det indre energimarked og en ambitiøs klima- og energipolitik frem mod 2030 kan både sikre EU's relative konkurrenceevne og mindske den tiltagende afhængighed af energiimport. Det er endnu en god grund til, at regeringen arbejder for en så ambitiøs EU-politik på klima- og energiområdet som muligt. Energi vil også blive drøftet på Det Europæiske Råd den 20.-21. marts.

Jakob Ellemann-Jensen understregede, at situationen i Ukraine og Ruslands fremfærd mindede om behovet for at mindske afhængigheden af de lande. Han spurgte, om der er en fælles europæisk holdning til den amerikanske skifergas, som der nu blev åbnet for. Hvad var den danske regerings holdning til det? Hvilke konsekvenser kunne det få, f.eks. for konkurrenceevnen, at USA får billigere energi? Og bliver det tilladt at udvinde skifergas i Europa?

Nikolaj Villumsen mente ikke, at russisk gas skulle erstattes af kul og olie, men af grøn omstilling. På den måde kunne man blive uafhængig af slamberter rundt omkring i verden, samtidig med at man skaber danske arbejdspladser og gavner klimaet.

Per Stig Møller var enig i, at det var en geostrategisk nødvendighed at reducere energiafhængigheden. Man har talt om det i mange år: Udenrigsministeriet lavede i 2004 eller 2005 en analyse af energiens indflydelse på sikkerhedspolitikken og var meget tidligt ude

med den kobling, der nu også var gået op for tyskerne. Den blev vedtaget i EU, men desværre fik man ikke omlagt energipolitikken dengang.

Udenrigsministeren fandt det tankevækkende, at man ikke er nået længere med energiaftalen, når alle er enige om, hvad der kræves: bedre infrastruktur, et bedre marked, en mere lokal og forskelligartet energiforsyning og en større energieffektivitet, der i øvrigt styrker konkurrenceevnen. Det bedste, man kunne sige om situationen, var, at den kunne blive en anledning til at erkende, at der må træffes de nødvendige beslutninger, hvad ministeren ville opfordre til. Man kunne måske få taget en principbeslutning.

Ministeren sagde, at Danmark støtter EU's retningslinjer for miljømæssigt forsvarlig udvinding af skifergas. Rent geopolitisk skulle man ud fra de foreløbige udvindinger og prøveboringer ikke forvente, at skifergassen kommer til at spille en stor rolle. Polen er længst fremme, og her har kun en enkelt ud af 50 prøveboringer et kommercielt potentiale. Større forekomster vil nok ikke påvirke priserne, men dog styrke forsyningssikkerheden, som også er vigtig. Udfordringen ved store sanktioner er netop, at EU kun kan klare sig et par uger med egen strøm, og hverken skifergas eller flydende gas kan levere et reelt alternativ. Ministeren mindede om, at Danmark var i stand til at forsyne sig selv med strøm.

Nikolaj Villumsen fandt ministerens indstilling fornuftig. Han advarede dog imod at åbne den sydlige korridor og få gas fra Turkmenistan. Også her foretrak han grøn omstilling frem for at være afhængig af slamberter.

7. EU-Singapore Partnerskabs- og Samarbejdsaftale

- *Sagen er ikke på dagsordenen for rådsmødet (udenrigsanliggender) den 17. marts 2014, men forventes underskrevet i april 2014*

KOM (2014) 0070

Rådsmøde 3304 – bilag 1 (samlenotat side 18)

Udenrigsministeren nævnte ikke dette punkt.

8. Guineabugten

- *Rådskonklusioner*

JOIN (2013) 0031

Rådsmøde 3304 – bilag 1 (samlenotat side 20)

Udenrigsministeren nævnte ikke dette punkt.

9. Sahalstrategien

- *Rådskonklusioner*

Rådsmøde 3304 – bilag 1 (samlenotat side 22)

Udenrigsministeren nævnte ikke dette punkt, men besvarede spørgsmål fra udvalget.

Per Stig Møller spurgte om, hvad man har tænkt sig at gøre i Sahal. Konflikterne der hang efter hans mening sammen med konflikterne i Den Centralafrikanske Republik (CAR).

10. Den Centralafrikanske Republik (CAR)

– *Rådskonklusioner*

Rådsmøde 3304 – bilag 1 (samlenotat side 24)

Udvalgsmødereferat:

EUU alm. del (13) – bilag 302 (senest behandlet i EUU 7/2-14, ikke omtalt)

Udenrigsministeren nævnte ikke dette punkt, men besvarede spørgsmål fra udvalget under den lukkede del.

Per Stig Møller spurgte, om regeringen ville sende soldater til CAR, og om, hvad ministeren forventede at man ville beslutte på mødet. Det var relevant, fordi man overvejer at sende danske styrker til CAR.

11. Eventuelt

12. Siden sidst

Punkt 2. Rådsmøde nr. 3306 (almindelige anliggender) den 18. marts 2014

Udenrigsministeren forelagde alle punkterne til orientering.

1. Forberedelse af Det Europæiske Råd den 20.-21. marts 2014

– *Politisk drøftelse*

Rådsmøde 3306 – bilag 1 (samlenotat side 2)

EUU alm. del (13) – bilag 210 (fortroligt) (brev fra formanden for DER vedr. energi) (papiromdelt på Det Europæiske Råd 20-21/3-14 – bilag 1) (dtfo.ft.dk)

EUU alm. del (13) – bilag 241 (fortroligt) (udkast til kommenteret dagsorden) (papiromdelt på Det Europæiske Råd 20-21/3-14 – bilag 2) (dtfo.ft.dk)

EUU alm. del (13) – bilag 318 (fortroligt) (udkast til konklusioner) (papiromdelt på Det Europæiske Råd 20-21/3-14 – bilag 4) (dtfo.ft.dk)

EUU alm. del (13) – bilag 322 (fortroligt) (statsministerens besvarelse af DER-formandens brev om energipolitik) (papiromdelt på Det Europæiske Råd 20-21/3-14 – bilag 5) (dtfo.ft.dk)

Det Europæiske Råd 20-21/3-14 – bilag 6 (brev fra Kommissionsformand Barosso vedr. energipolitik forud for mødet i Det Europæiske Råd 20-21/3-14)

Udenrigsministeren: På mødet i Rådet for Generelle Anliggender skal vi drøfte udkastet til konklusionerne for mødet i Det Europæiske Råd den 20.-21. marts. Mødet i Det Europæiske Råd må forventes præget af situationen i Ukraine. Situationen udvikler sig nærmest time for time, og det er derfor vanskeligt at sige, præcis hvilken karakter drøftelsen i Det Europæiske Råd vil få, og hvordan det vil påvirke drøftelsen af de øvrige punkter.

Det Europæiske Semester

Det Europæiske Råd forventes i øvrigt indledt med en drøftelse af det europæiske semester. Semesteret udgør rammen for de økonomiske samarbejdsprocesser i EU. Der er enighed om de økonomisk-politiske retningslinjer for medlemslandenes nationale reform- og konvergensprogrammer med udgangspunkt i den årlige vækstundersøgelse. Den enighed ventes bekræftet på topmødet. Herefter vil medlemslandene på baggrund af konklusionerne fra forårstopmødet udarbejde stabilitets- eller konvergensprogrammer og nationale reformprogrammer. Kommissionen giver en vurdering af programmerne i maj og fremlægger udkast til udtalelser om programmerne og landespecifikke anbefalinger med henblik på behandling og enighed på Det Europæiske Råd i juni.

Helt overordnet støtter regeringen arbejdet inden for semesteret og de prioriteter, der er fastsat. Samtidig lægger vi vægt på, at alle lande har fokus på en ordentlig gennemførel-

se af semesteret. Det er vigtigt, at den relative ro på de finansielle markeder og den øgede optimisme og tiltro til, at EU kommer gennem krisen, ikke medfører, at vi slækker på tempo og ambitionsniveau i den økonomiske genopretning. Det europæiske semester spiller en vigtig rolle for at fastholde reformkursen.

Jeg forventer også, at der vil blive gjort status for gennemførelsen af EU's strategi for vækst og beskæftigelse for 2010-2020, Europa 2020. Regeringen støtter en effektiv implementering af strategien og de konkrete 2020-mål.

Klima- og energipolitik

Som tidligere nævnt her i udvalget forventer jeg, at et af hovedemnerne på topmødet bliver drøftelsen af Kommissionens forslag til EU's klima- og energipolitik for 2030. Der er tale om en meget vigtig diskussion. En ambitiøs klima- og energipolitik er afgørende for at sikre investeringssikkerhed for aktørerne i energisektoren, for en robust europæisk konkurrenceevne i den globale økonomi, men også for vækst og beskæftigelse. Det er afgørende, at de europæiske lande står sammen og finder løsninger på de klimaforandringer, som vi allerede er begyndt at mærke konsekvenserne af. I lyset af situationen i Ukraine må det forventes, at spørgsmålet om Europas forsyningssikkerhed kommer op og bliver koblet til spørgsmålet om vores energiforsyningssikkerhed. Det er et spørgsmål, jeg agter at tage op i diskussionen om, hvad vi skal vedtage for 2030. Det håber og forventer jeg også vil præge diskussionen i Rådet, når vi kommer dertil. Den kobling er oplagt på et tidspunkt som nu, hvor vores sårbarhed over for import af energi er så tydelig.

Klima- og energipolitikken har strategisk betydning for Europa. Men det bliver formentlig vanskeligt at opnå enighed allerede på dette møde. Jeg regner dog med, at Det Europæiske Råd vil vedtage en køreplan for det videre arbejde med klima- og energipakken, og at der vil blive gjort status på Det Europæiske Råds møde i juni dette år.

Industriell konkurrenceevne

Drøftelsen af energi skal ses i sammenhæng med, at Det Europæiske Råd vil drøfte mulighederne for at styrke den industrielle konkurrenceevne i EU. Drøftelsen vil basere sig på Kommissionens seneste meddelelse om industripolitik i EU. Det Europæiske Råd forventes at understrege vigtigheden af en stærk og konkurrencedygtig europæisk industriel base, som kan være en motor for økonomisk vækst og beskæftigelse.

Fokus vil være på større mainstreaming af industrihensyn i andre politikker, betydningen af at fokusere på nye teknologier og centrale støtteteknologier samt behovet for øget fokus på kompetencer og uddannelse. Det Europæiske Råd vil adressere forskellige emner som netop energipriser og udviklingen af infrastruktur.

Fra dansk side arbejdes der for at udbrede synspunktet om, at en stærk konkurrencedygtig industri og en ambitiøs klima- og energipolitik ikke er hinandens modsætninger. Der ligger et stort job- og vækstpotentiale i overgangen til en grøn økonomi. Samtidig viser den aktuelle situation i Ukraine, at en industri, der er energieffektiv, er mindre følsom over for politiske kriser og andet, der kan påvirke forsyningssikkerheden.

Bankunion og skatteunddragelse

Jeg forventer også, at der vil blive gjort status over forhandlingerne om bankunionen samt resultatet af arbejdet med skattespørgsmål.

EU-Afrika

Endelig forventer jeg, at Det Europæiske Råd vil drøfte forholdet mellem EU og Afrika forud for topmødet i april.

2. Det Europæiske Semester – Synteserapport 2014

– *Politisk drøftelse*

KOM (2013) 0800

Rådsmøde 3306 – bilag 1 (samlenotat side 5)

Udenrigsministeren nævnte ikke dette punkt.

3. Præsentation af rule of law-mekanismen

– *Politisk drøftelse*

KOM (2014) 0158

Rådsmøde 3306 – bilag 1 (samlenotat side 7)

EUU alm. del (12) – bilag 262 (fællesbrev til

Kommissionsformanden vedr. monitorering af grundlæggende værdier i EU)

EU-note (13) – E 16 (note af 13/3-14 om retsstatsprincippet)

Udvalgsmødereferat:

EUU alm. del (12) – bilag 489 (side 1439, senest behandlet i EUU 18/6-13)

Udenrigsministeren: Det sidste punkt på mødet i Rådet for Generelle Anliggender er Kommissionens meddelelse om en ny ramme for styrkelsen af retsstatsprincippet i EU's medlemslande. Meddelelsen blev vedtaget af Kommissionen den 11. marts og vil blive præsenteret på rådsmødet. Sagen har en særlig dansk interesse.

I marts sidste år sendte den daværende danske udenrigsminister sammen med sine hollandske, finske og tyske kollegaer et brev til kommissionsformanden med en opfordring til at se på mulighederne for en bedre monitorering af og dialog om beskyttelsen af EU's grundlæggende værdier, demokrati og retsstatsprincipper i medlemslandene. Det er bl.a. den opfordring, Kommissionen nu har reageret på. I EU stiller vi som bekendt høje krav til kandidatlande om beskyttelse af de grundlæggende værdier, og vi arbejder hårdt for at promovere vores værdier internationalt. Men når det kommer til den interne overvågning af efterlevelsen af vores grundlæggende værdier, halter det lidt. Det er lige nøjagtig det, som Kommissionens meddelelse handler om. Allerede i dag indeholder traktatens artikel 7 en procedure for håndteringen af grove overtrædelser af EU's grundlæggende værdier. Denne bestemmelse giver mulighed for at fratage et land dets stemmerettigheder i Rådet. Regeringen mener dog, at artikel 7-proceduren bør være allersidste udvej. Vi har brug for en alternativ procedure, der kan sættes i gang, inden det kommer så vidt, at artikel 7-proceduren er nødvendig.

Jeg vil gerne understrege, at der ikke er tale om skabelsen af et nyt sanktionsinstrument. Det handler om at etablere en ramme for en struktureret dialog imellem Kommissionen og et givent medlemsland. Rammen skal aktiveres i situationer, hvor myndighederne i et EU-land enten selv er i gang med at underminere retsstatsprincippet i landet, eller tolererer situationer, hvor de nationale mekanismer for at sikre retsstaten sættes ud af funktion. Det kunne f.eks. være en forfatningsændring, der bringer domstolenes uafhængighed i fare. Det drejer sig således ikke om konkrete overtrædelser af de grundlæggende rettigheder. Det har vi Menneskerettighedsdomstolen i Strasbourg til at tage sig af. Det drejer sig derimod om mere systemiske brud på grundlæggende spilleregler i en retsstat.

I tilfælde, hvor der er mistanke om systemiske brud på retsstatsprincippet, og hvor de normale instanser i et land ikke kan rette op på disse, aktiveres den nye ramme igennem tre faser:

I den første fase foretager Kommissionen en vurdering af situationen i landet på baggrund af information fra forskellige internationale institutioner som Det Europæiske Agentur for Grundlæggende Rettigheder. Hvis der efter Kommissionens opfattelse er tale om et brud på retsstatsprincippet, vil der blive indledt en dialog med landet, som tager udgangspunkt i en udtalelse fra Kommissionen.

I den anden fase vil Kommissionen sende en henstilling til landet. Heri vil Kommissionen tydeligt angive, hvad man anser for at være kilden til problemerne, og hvordan de efter Kommissionens opfattelse kan blive løst. Der vil blive sat en deadline for, hvornår disse problemer skal løses af medlemslandet. De overordnede linjer i anbefalingen vil blive offentliggjort.

I den tredje fase vil Kommissionen overvåge medlemslandets opfølgning på henstillingen. Hvis det vurderes, at medlemslandet ikke har fulgt tilstrækkeligt op, vil Kommissionen overveje muligheden for at aktivere artikel 7-proceduren.

Det er rigtig glædeligt, at Kommissionen har lyttet til bl.a. Danmark og har taget dette initiativ videre. Det er også glædeligt, at danske prioriteringer for indretningen af en ny mekanisme er blevet imødekommet. Fra dansk side har vi bl.a. arbejdet for, at en ny mekanisme eller ramme skulle findes inden for traktatens rammer, og at den skulle være ikke-diskriminerende, således at den gælder for alle medlemslande på lige vilkår. Jeg ser frem til drøftelsen i Rådet. Et af de emner, som der vil være behov for at afklare, er Rådets rolle i denne proces. Jeg forventer, at Rådet i juni vil vedtage rådskonklusioner om meddelelsen, som bl.a. berører dette aspekt.

Jakob Ellemann-Jensen mente også, at der var behov for mere moderate midler end den meget drastiske artikel 7 – populært kaldet atombomben. Det var udmærket, at den tidligere udenrigsminister havde efterlyst det, men han kunne ikke se, at meddelelsen rykkede noget. Der var stadig for lang afstand mellem dialog, henstilling og overvågning på den ene side og atombomben på den anden, hvad erfaringen med Ungarn også var et eksempel på. Kan Danmark ikke igen opfordre til at lave mærkbare tiltag, som f.eks. økonomiske sanktioner, der kommer før artikel 7?

Pia Adelsteen var enig med Jakob Ellemann-Jensen i, at det er meget voldsomt at tage stemmeretten fra et medlemsland. Da hun læste forslaget tænkte hun på, om ikke de foreslåede ting allerede sker; det burde de. Man måtte finde på nye tiltag med en reel effekt. Pia Adelsteen spurgte, om man kunne få de andre lande med på en opstramning.

Udenrigsministeren svarede, at der var to udfordringer. For det første må man holde sig inden for traktaten, man kan ikke bare indføre økonomiske sanktioner. Han syntes ikke, sagen kunne bære en traktatændring. For det andet havde det været svært bare at over-

bevise Kommissionen om de nævnte skridt. Ministeren gik ud fra, at alle lande ikke var lige begejstrede. Efter hans mening var det et fremskridt at indføre en procedure med tre faser, man systematisk gennemgår, hvis ikke der sker fremskridt, inden man tager det meget ultimative skridt at fratage et land sin stemmeret. Politisk og psykologisk giver det en helt anden situation, end hvis faserne ikke er klart defineret. Tidligere har udfordringen været at finde ud af, hvornår en situation er slem nok til artikel 7. Nu kan man nærme sig den beslutning systematisk og trinvis og dermed øge det politiske pres. De lande, der har sværest ved at sanktionere – nabolandet f.eks. – får mulighed for at advare det pågældende land.

Pia Adelsteen spurgte, om anden og tredje fase indebærer en deadline for imødekomme af henstillingerne?

Udenrigsministeren svarede, at det ville blive diskuteret. Det havde også at gøre med Rådets rolle i beslutningsprocessen – en stor diskussion. Foreløbig er der den fremlagte ramme, men der mangler at blive taget nogle vigtige beslutninger.

Jakob Ellemann-Jensen var uenig med ministeren: At true med anvendelsen af artikel 7 er så ultimativt, at han ikke troede, man kunne få alle lande med til det. Der er behov for et tiltag, der ligger midt imellem henstilling og fratagelse af stemmeretten. At sætte en deadline og true med artikel 7 troede han ikke på.

Udenrigsministeren havde en vis forståelse for synspunktet, men troede, det ville være svært at levere inden for traktatens rammer. Det, man får, er et bedre beslutningsgrundlag.

Formanden foreslog udvalget at sende en politisk udtalelse til Kommissionen om meddelelsen.

Pia Adelsteen meldte sig som pennefører.

4. Eventuelt

Udenrigsministeren havde ingen bemærkninger til dette punkt.

5. Siden sidst

Udenrigsministeren havde ingen bemærkninger til dette punkt.